
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra stokke i stolpehus på Øvre Skjeggedal, Åmli kommune, Agder fylke, Norge

---

NNU Rapport 39 – 2023

Claudia Baittinger og Niels Bonde

Fotos: Rolf Einar Huus

Dendrokronologi

Nationalmuseet
Miljøarkæologi og Materialeforskning

Norge

Agder fylke

Øvre Skjeggedal

Skjeggedal 2137

Åmli kommune
Gnr/Bnr: 4/5

Koordinater: 58.79203 N, 8.02647 E

Formål: Datering og opbygning af grundkurve

Indsendt af Agder fylkeskommune og Nationalmuseet

Prøver er udtaget af Rolf Einar Huus.

Træart: fyrretræ (*Pinus sylvestris*).

Undersøgt af: Niels Bonde, Claudia Baittinger og Magnus Hjorth
Jørgensen
NNU j. nr.: A9824, august 2023.

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Se endvidere Agder fylkeskommunes oversigt over dendrokronologiske undersøgelser <https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=4426ccc94a764da08c59a313aff22b29>

Stolpehus

Der er undersøgt ti prøver fra 10 stokke/emner. Alle af fyrretræ (*Pinus sylvestris*).

Alle er udtaget som borekerner (se vedhæftede feltrapport).

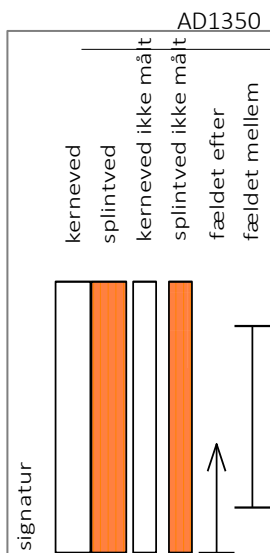
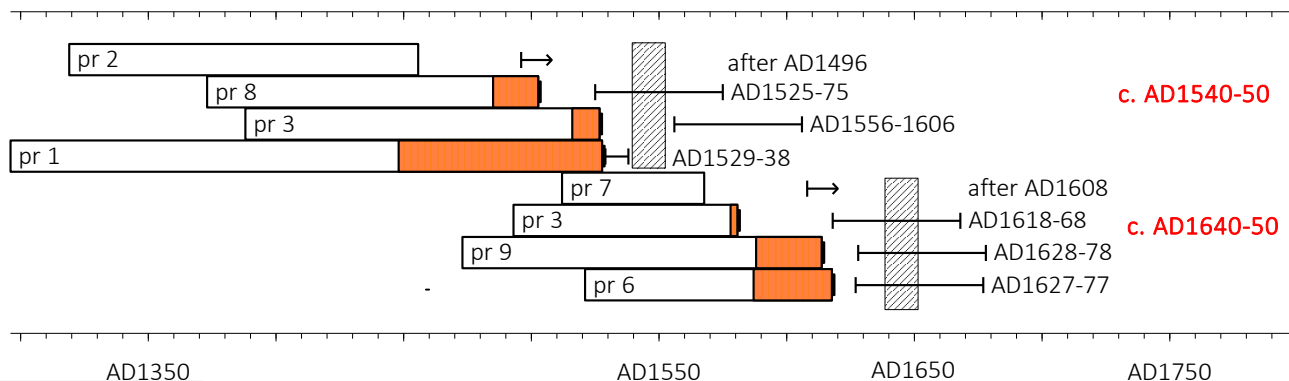
Der er konstateret splintved på syv prøver – ingen med waldkante.

Antallet af årringe i de undersøgte prøver varierer mellem 57 og 233.

Otte prøver er dateret

For statistiske værdier / beskrivelse med mere vedrørende de enkelte prøver, se katalog.

Øvre Skjeggedal , Åmli kommune, Agder

Dateringsdiagram der angiver årringskurvernes indplacering på en tidsskala med angivelse af yngste, bevarede årring samt beregnede **fældningstidspunkt** for træerne, som de daterede prøver stammer fra. Hvert rektangel repræsenterer en årringskurve. Der er konstateret splintved på seks af de daterede prøver.

Tolkning:
Fire prøver (1-2-3-8) stammer fra træer, der er fældet i midten af det 16. århundrede (c. AD1540-50)

Fire prøver (3-6-7-9) stammer fra træer, der er fældet i midten af 1700-tallet (c. AD1640-50).

Middelkurve

Årringskurve fra de daterede prøver er sammenregnet til en middelkurve n488m001 på 323 år, som dækker perioden AD1296 – 1618 (se senere).

Kryds-datering absolut

Årringskurverne er søgt dateret ved hjælp af relevante grund - og referencekurver for fyrretræ fra det sydlige Norge. (se tabel)

Referencer:

Anvendt splintstatistik for fyrretræ: ca.40 – 90.

For *t*-værdi: Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne udviklede grund- og referencekurver, anvendt kurver, som er stillet til

rådighed af NTNU Vitenskapsmuseet Nasjonallaboratoriene for datering, Trondheim.

kurver	-	-	N488m001	
-	start	dates	AD1296	
-	dates	end	AD1618	
aam01	AD1254	AD1744	11.54	N Aust Agder indenlands Setesdal
Aam02	AD1487	AD1837	----	N Aust Agder kystnær
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	11.23	N Aaseral 113 timber
VA_2011_3	AD1223	AD1879	11.98	N Vest-Agder m Aaseral
VAuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	7.80	N Vest-Agder minus Aaseral

Tabel: Absolut datering. *t*-værdier for kryds-datering af middelkurven med grund- og referencekurver. For *t*-værdier se Baillie & Pilcher, 1973.

Beregning af middelkurve

Mean sequence - N488m001

Dated AD1296 to AD1618

Contains the following files

N4880019.d dated AD1296 to AD1528 of type R 0 N
N4880029.d dated AD1319 to AD1456 of type R 0 N
N4880039.d dated AD1388 to AD1527 of type R 11 N
N4880049.d dated AD1493 to AD1581 of type R 0 N
N4880069.d dated AD1521 to AD1618 of type R 31 N
N4880079.d dated AD1512 to AD1568 of type R 0 N
N4880089.d dated AD1373 to AD1503 of type R 18 N
N4880099.d dated AD1473 to AD1614 of type R 26 N

N8880059 ikke dateret!

Katalog over undersøgte prøver

N4880019

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar 1 pr 1
Raw Ring-width PISY data of 233 years length
Dated AD1296 to AD1528
80 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 85.44 Sensitivity 0.17
Interpretation: AD1529-38

N4880029

A9824 Skjeggedal 2137 omfar 2 pr 2
Raw Ring-width PISY data of 138 years length
Dated AD1319 to AD1456
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 101.75 Sensitivity 0.19
Interpretation: after AD1496

N4880039

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar 2 A-B pr 3
Raw Ring-width PISY data of 140 years length
Dated AD1388 to AD1527
11 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 109.71 Sensitivity 0.19
Interpretation: AD1556-1606

N4880049

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar 4 A-B pr 4
Raw Ring-width PISY data of 89 years length
Dated AD1493 to AD1581
3 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 187.52 Sensitivity 0.18
Interpretation: AD1618-68

N4880059

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar4 B-C pr 5
Raw Ring-width PISY data of 121 years length
Undated; relative dates - 1 to 121
10 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 105.96 Sensitivity 0.21

N4880069

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar3 D-C pr 6
Raw Ring-width PISY data of 98 years length
Dated AD1521 to AD1618
31 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 156.07 Sensitivity 0.12
Interpretation: AD1627-77

N4880079

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar5 D-C
Raw Ring-width PISY data of 57 years length
Dated AD1512 to AD1568
0 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 174.44 Sensitivity 0.14
Interpretation: after AD1608

N4880089

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar2 A-D pr 8
Raw Ring-width PISY data of 131 years length
Dated AD1373 to AD1503
18 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 93.95 Sensitivity 0.23
Interpretation: AD1525-75

N4880099

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar5 A-B pr 9
Raw Ring-width PISY data of 142 years length
Dated AD1473 to AD1614
26 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 132.28 Sensitivity 0.16
Interpretation: AD1628-78

N4880109

A9824 Skjeggedal 2137 Stabbur omfar2 A-D pr 10
Raw Ring-width PISY data of 112 years length
Undated; relative dates - 1 to 112
9 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 104.57 Sensitivity 0.14

**FELTRAPPORT
BYGNINGSVERN I AGDER**

Dendrokronologisk objekt:	Stolpehus 20-2023REH
Fylke:	Agder
Kommune:	Åmli
Gnr/Bnr:	4/5 Skjeggedal 2137
Prøvene tatt av:	Rolf Einar Huus
Dato for prøvetaking:	03.12.2022
Koordinater	58,79203°N 8,02647°Ø

Prøve Nr:	Etg / ev del av hus	Rom /Bygn del.	Del.	Sted på del.	Bark. Bast Ja/Nei	Be- arb. Ja/Nei.	Kommentar.
1			Omfar1 B-C	1m fra C		ja	
2			Omfar2 B-C	I nov B		ja	Knekt prøve
3			Omfar2 A-B	30cm fra B		ja	
4			Omfar4 A-B	I nov B		ja	
5			Omfar4 B-C	I nov B		ja	Se bilde
6			Omfar3 D-C	M Fremvegg		ja	
7			Omfar5 D-C	1,2 m fra C		ja	
8			Omfar2 A-D	I nov D		ja	
9			Omfar5 A-B	10cm fra nov A		ja	
10			Omfar2 A-D	20cm fra nov A		Ja	
11							
12							
13							
14							
15							
16							

